

מעשיות ואגדות.

אין אתם מאמינים לי ראו באורי שזרח עליכם. — באותה שעה מבחיק הקדוש ברוך הוא אורו של מלך המשיח ושל ישראל, וכלם הזלכים לאורו של מלך המשיח ולאורו של ישראל, וכלם באים ונופלים על פניהם. — ועתידים אבות העולם לעמד ולקום מקברם בניסן. — והקדוש ברוך הוא מגביה למשיח עד שמי השמים ופורש עליו סדין של כבודו. — לא מלכות אחת ולא שנים באות עליו, כי אם מאה וארבעים מלכויות מקיפות אותו. והקדוש ברוך הוא אומר לו: אפרים משיח צדקני! אל תירא מהם ומחמנם! — עושה לו הקדוש ברוך הוא שבע חפזות של אבנים טובות ומרגליות ומכריזין⁽¹⁾ וקורא לרום צפונות ולרום דרומית ואומר להם: בברו ורצצו לפני אפרים משיח צדקני כל מיני כשמים שבנן עדן. — באותה שעה מביא הקדוש ברוך הוא את אליהו ומשיח בן דנור וצלוחית של שמן המשהה ומקלו של אהרן בידיהם; ונקבצים כל ישראל, והשכינה לפניהם, והנביאים מאחריהם והתורה מימין ומלאכי השגרת משמאלם. — ונקבצים כל העמים אל עמק יהושפט. — וכשרואים ישראל גור דגים הם מתגראים, וקורא הקדוש ברוך הוא לאחריהם: יצחק ויעקב להעיד שהם עמו ושהוא אלהיהם. והם אומרים לפניו: רבוננו של עולם! לא אפרת להם: לא יהיה להם אלהים אחרים על פני? והם אמרו לפניו בבל יום שתי פעמים: שמע ישראל! יי אלהינו יי אחד! — באותה שעה עובר הקדוש ברוך הוא לפניהם וישראל עמו אחריו. — באותה שעה מביא הקדוש ברוך הוא את התורה ומניחה בחיקו ומבחיק ויון של ישראל מסוף העולם ועד סופו. —

ג. בן עדן⁽²⁾.

שני שערי ברכו יש בנן עדן ועליהם חוגים ששים רבוא של מלאכי השגרת, וכל אחד מהם זיו פניו כוזהר הרקיע. ובשעה שצדיק בא יוצאים לקראתו לוקחים

⁽¹⁾ מין אבנים נקרות.

⁽²⁾ ילקוט שמעוני, בראשית סמן ק.

א.

ספר בראשית⁽¹⁾.

מעשה באדם אחד שהיה לו בן יחיד. ויגדל הנער ויגמל ויהי בן שלש שנים. ויכתב לו אביו ספר בראשית ויבא את הנער אל בית המדרש לקרא בו. ויהי היום ויבאו אנשי צבא על העיר וישבו את הנער, וספר החמש בידו. ויוליכוהו למדינה של מלך ויתנוהו בבית הספר, ואת הספר שמי בבית המלך. ויהי בלילה אחד נרדה שנת המלך, ויאמר להביא את ספריו ולקרא לפניו. וימצא ספר הנער ביעינם, ולא ידע גם אסד מעבדי המלך לקרא בו. ויצו המלך ויביאו את הנער לפניו וישימו את הספר בחיקו. ויאמר לו המלך: התיכל להגיד לי מה כתוב בספר הזה? — ויאמר בן. — ויאמר לו המלך: קרא לפני. ויקרא הנער: "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". ויוסף לקרא: "והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים. ויאמר אלהים: יהי אור!" ויבא הלילה. ויושב המלך את הנער על המטה ויאמר: והברך אלהי השמים והארץ. ויצו המלך להלביש את הנער וישיבוהו לפניו ויאמר לו: בן מי אתה? ויאמר הנער: בן יחיד אני לאבי ולאמי. וישבו אותי מלפני רבי עם הספר הזה. — ויאמר לו המלך: אל תירא כי אני אצנה להויליכה לאבדך. — ויהי בבקר ויצו המלך לתת לו מתנות רבות ולשלחו לבית אביו. ונעשו בן. ויבא לבית אביו בכבוד גדול ויספר להם את כל אשר קרהו; ויברכו ויחללו את יי שהגדיל לעשות עמם ועם בנם יחידם חסד.

ב.

יומו של משיח⁽²⁾.

יום שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש משמיע להם לישראל: עניים, הגוע ומן נאלתכם! ואם

⁽¹⁾ מספר מעשיות לרבינו נסים גאון ויל ברבי יעקב ושמח

עדן.

⁽²⁾ תנא דבי אליהו.

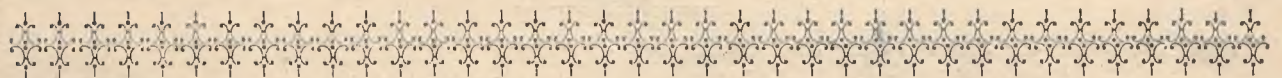

קבועות בה. וכל אחת מבהיק ונהיה ופרי רמזן של פסח
מקרא נהה השמש. ואין אצלם לילה. ואור צדיקים באור
נהה. — ויש בכל זמן (פנה) שבזן ערן שמונים רבוא מיני
אילנות משבחים מכל עצי בשמים. ועומדים עליהם ששים
רבוא של מלאכי השרת ומזמרים. — ועץ חיים באמצע
ונופו (סבך ענפיו) מכסה כל הנהר עד; ויש בו חמש מאות
טעמים. ואין המותו של זה דומה לזה. ואין ריחו של זה
דומה לזה. ושבחה ענני הקבוצ לטעלה הימני; וארבע
רוחות מנשבות בו וריחו הולך מסוף העולם ועד סופו...

מיכה יוסף ברויטשסקי.

מעליו את בנדיהו שעמד בהם בקבר. ומלבישים אותו
בגדים של ענני הקבוצ. ושני כתרים נותנים בראשו. אחד
של אבנים טובות ומרגליות ואחד של זהב פרוזים ומכניסים
אותו למקום נחלי מים מקפים בשמונה מאות מיני ורדים
והדסים; ונמשכים ארבע נהרות. אחד של חלב ואחד של
דבש. אחד של יין ואחד של אפרסמון (וכל אחד מן
הצדיקים יש לו חפה בפני עצמו לפי כבודו. וכל חפה
וחפה יש לה למעלה גפן של זהב. ושלישים מרגליות

(¹) שמן יקר נותן רים.

מפראות ארץ ישראל:

ג ל ג ל

הצוֹעֲנִית הָעֶבְרִיָּה.

(ספור).

ד.

וַיָּמִים עוֹבְרִים אַחֲרֵי לֵילֹת, וְלֵילֹת עוֹבְרִים אַחֲרֵי יָמִים, וְרַבִּים הֵם הַיָּמִים וְהַלֵּילֹת, עַד שֶׁקְרִיצְבִּיָּה אֵינָה יוֹדַעַת לָהֶם כָּל חֲשׁוֹבוֹן לְצַרְפֶּס לְשֵׁנִים. הַצּוֹעֲנִים הַתַּחֲלִילוּ לְלַמֵּד אוֹתָהּ לְשִׁיר בְּשִׁירִים וּלְרַקֵּד "רַקוּדִים צוֹעֲנִים". הִיא הִרְגִּישָׁה, שֶׁהִתְחִילָה לְהִיזוֹת אִיזָה דָּבָר, שֶׁכָּל הָאֶהָל הוֹאֵנָה לוֹ; הַזִּקְנִים מִתְלַחֲשִׁים עָלֶיהָ, שֶׁהִיא יָפָה מְאֹד. פֶּשֶׁרְכֶר הַגִּיד לָהּ אֵת הַדָּבָר הַזֶּה בְּפִרוֹשׁ. הוּא מִדִּד בִּנְרָת אֵת מִקְלַעַת רֹאשָׁהּ וּמֵצֵא בָּהּ חֲמֵשׁ בַּמִּסְפָּר... מִקְלַעַת כּוֹז, אָמַר לָהּ אֵין גַּם לֹאחַת מִבְּנוֹת הַצּוֹעֲנִים... וְהִיא שָׁמְחָה לְשִׁמְעַת הַתְּלַחָה מִפִּיָּהּ. וְהִיא הִיטָה לֹאשׁ-לֹאט לַצּוֹעֲנִית גְּמִירָה. בְּכֶקֶר בְּכֶקֶר, כַּאֲשֶׁר נִרְאוּ בְּנֵי הַשֶּׁמֶשׁ עַל הַהָרִים, אִין כִּמוֹ שֶׁהַצּוֹעֲנִית שֶׁבֶאֱהָל הָיוּ אוֹמְרוֹת: כַּאֲשֶׁר נִרְאוּ קְנֻצוֹת הַזֶּהָב שֶׁל שַׁעַר הַשֶּׁמֶשׁ הַיָּפָה – קָמָה וַתֵּצֵא לִפְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ, וְלַחֲשָׁה עִם יִתְרֵי הַצּוֹעֲנִים אִיזוֹ תַּפְלָה, שֶׁלֹּא הִבִּינָה בָּהּ אֶף מִלָּה אַחַת, וְשִׁנָּה הַצּוֹעֲנִים, בְּנִרְאָה, לֹא הִבִּינוּ בָּהּ יוֹתֵר-מִמֶּנָּה. תַּפְלָה זוֹ הָיְתָה כַּעֲיֵן "לִחֲשִׁי" שֶׁהַצּוֹעֲנִים מְאֻמִּינִים, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קִלְלָה לְמִי שֶׁאוֹמְרָהּ. הִיא שָׁמְעָה מִפִּי הַצּוֹעֲנִים, כִּי הַשֶּׁמֶשׁ הִיא אֵלִילָה יָפָה, אֵךְ רַעַת לֵב וְכַעֲסִית. טוֹב מִמֶּנָּה הִיא הַלֵּילָה; וְלִבֵּן אֵין כָּל צֶדֶק לְהַתְּפַלֵּל אֵלָיו וּלְלַחֵשׁ עָלָיו, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִשְׁפִּיעַ רַק מְנוּחָה וְטוֹב; וְגַם בְּשָׁעָה שֶׁהוּא סוֹגֵר אֵת עֵינָיו הַגְּדוֹלָה לְנוֹם שְׁנָתוֹ, הוּא פּוֹקֵם רַבּוֹא רַבּוֹת עֵינִים קְטַנּוֹת לְחַשְׁגִּים עַל הָאָרֶץ מִתּוֹךְ שְׁנָה. קְרִיצְבִּיָּה אֶהְבָּה מְאֹד אֵת הַלֵּילָה, וְהִיטָה בְּלִילֹת הַלַּיְלָה הַחֲמִירוֹנִים לַחֲדָשׁ לְבָלִי לְשִׁיר בְּלִילָה וּלְדַבֵּר בְּחֻשָּׁאֵי, לְבַל תַּעֲזִיר אוֹתוֹ מִשְׁנָתוֹ.

אֵךְ פֶּעַם אַחַת קָרָה מִקְרָה, וַצּוֹעֲנֵי הָאֶהָל גָּבּוּ סוֹם בְּדֶרֶךְ מִסָּעִם. פֶּעַל הַגִּנְבָּה הִרְגִּישׁ בְּדָבָר, וְדֶרֶךְ אַחֲרֵיהֶם; וְהַלֵּילָה – לֵיל בְּהִיר: הִנֵּה עֹמֵד בְּחֻצֵי הַשָּׁמַיִם, וְהֵאִיר אֵת הַדֶּרֶךְ, וְאֵת כָּל הַכְּפָר מִסְבִּיב. הַצּוֹעֲנִים הַתַּחֲלִילוּ מְלַחֲשִׁים וּמִתְפַּלְלִים לַלֵּילָה, שֶׁיַּעֲצֵם אֵת עֵינָיו לְבַל יִרְאֶם הַרְוֹדָה, אֶבֶל הַלֵּילָה הַתֵּאֱפֹר וְלֹא סָגַר אֵת עֵינָיו. אֲדַרְבָּה הַיּוֹמָה

הַיּוֹמָה שֶׁתִּירֵחַ עֹמֵד בְּלִבָּתָן, וְהֵאִיר אֵת כָּל הַכְּפָר כַּאֲשֶׁר נִדּוּל... וְכִמוֹ לְחַבְעִיקָם עֲבָרָה עֲנָה שְׁחֹרָה, כַּעֲפָשָׁף שְׁחֹרָה עַל פְּנֵי עֵין הַלֵּילָה; אֵךְ הִיא עֲבָרָה לָהּ הַלָּאָה וְהַעֲזֵן הוֹסִיפָה לְהַבִּיט וּלְהֵאִיר. הַצּוֹעֲנִים נִתְפָּשׂוּ וְהָפּוּ מִכּוֹת גַּאֲמָנוֹת וְגַם הַגִּנְבָּה לְקַחָהּ.

אִין הַתְּקַצְפוֹ הַצּוֹעֲנִים הַמְּכִים וַיִּמְרְדוּ בְּלִילָה: אִישׁ אִישׁ לָקַח מֵרֹא בָּהּ אֶבְקֶדְרִיבִים וַיִּזְרַק לְמוֹל פְּנֵי הַנִּרְחָה. מֵאֵן הִיטָה קְרִיצְבִּיָּה יִרְאָה וַנִּפְחַדְתָּ בְּלִילֹת: הִיא חָשָׂה כִּי אֵלֶּיָּהּ צִפְּיָהּ הִיא אֵל כָּל אִסּוֹן; שֶׁהַלֵּילָה לֹא יִגֵּן עוֹד עַל הָאֶהָל... וְכָלֵם, כָּלֵם מִפְּקָרִים עָתָה בְּלִילֹת... אִם יִדְרַע הַדָּבָר לְחִיּוֹת הַנֶּשֶׁר יִתְנַפְּלוּ עָלֶיהֶם וְיִטְרְפוּם... אֵת כָּלֵם... גַּם אֵת פֶּשֶׁרְכֶר לֹא יִרְחֲמוּ... בְּכָל כּוֹכַב מִכּוֹכְבֵי מְרוֹם אֲשֶׁר רָאִתָּה – עַף וְהוֹצֵא אֵת הַשָּׁמַיִם, רֹאֲתָה שְׂכַט הַלֵּילָה הַנִּמְטוּי עַל הָאֶהָל, וְאֵן הִיטָה מִתְּפַלְלָת כָּלֵב חֲרָד: "אֵנָּה לֵילָה טוֹב! חֲמִל-נָא עַל הָאֶהָל לְמַעֲנִי! כִּי אֲנִכִּי לֹא וְרַקְתִּי אִין עֹפֵר בְּפִנְיָהּ!" גַּם פֶּשֶׁרְכֶר לֹא וְרַק! הוֹסִיפָה וְשִׁקְרָה בְּחֻשָּׁיָהּ, כִּדִּי לִגְנֹב דַּעַת הַלֵּילָה וּלְעוֹרֵר בְּלִבּוֹ הַמִּלָּה עַל פֶּשֶׁרְכֶר הַטוֹב.

וְאוֹלָם יָדוּעַ יָדַעָה גַּם, כִּי יֵשׁ "אֵל" גָּעֵלֵם, אֲשֶׁר סָפַר לָהּ פֶּשֶׁרְכֶר עַל אֲדוּתָיו, שֶׁשָּׁמּוּ "פֶּרְעֵן", הִיא הָיְתָה אֵל גְּבוּר חֵיל וְקָם וַיִּמְרַד בְּכָל הָאֱלֹהִים, וַיַּרְדּוּ הַיָּמָה אֵל הַתְּהוֹמוֹם, וַיִּפְרֹשׁ עַל עֲגֻמּוֹ שְׂבָעָה רַקִּיעִים – רַקִּיעַ בְּתוֹךְ רַקִּיעַ, אֵת הַכָּל הַפְּקוּר לְאֱלֹהִים, אֵךְ אֵת הַצּוֹעֲנִים לָקַח מִסַּת חֲסוּתוֹ... "פֶּרְעֵן" שׁוֹנָא אֵת הַיִּשׁוּב.

פֶּעַם אַחַת, סָפַר לָהּ פֶּשֶׁרְכֶר, בְּקִשּׁוֹ מִמֶּנּוּ הַצּוֹעֲנִים, שִׁימֵן לָהֶם "בֵּית-מִקְדָּשׁ", כִּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לְכָל הָעַמִּים מִבְּנֵי הַיִּשׁוּב; וַיַּעֲתֵר לָהֶם, וַיִּתֵּן לָהֶם "בֵּית-מִקְדָּשׁ" שֶׁל זָהָב וְטָהוֹר; וַיָּבִאוּ בְּנֵי הַיִּשׁוּב וַיִּתְּלִיפוּ עִם הַצּוֹעֲנִים: נָתַנִּי לָהֶם בֵּית-מִקְדָּשׁ בְּנֵי מִגְּבִינָה, וְלָקַחוּ לָהֶם אֵת מִקְדָּשׁ הַזָּהָב. רֹאֲה "פֶּרְעֵן" וַיִּקְצָף מְאֹד, וַיִּתְּפַלְלוּ אֵלָיו וַיַּעֲתֵר לָהֶם, וַיִּתֵּן לָהֶם מִקְדָּשׁ שֶׁל כֶּסֶת, וַיָּבִאוּ הַרְמָאִים בְּנֵי הַיִּשׁוּב שְׁנִיתָה

קריצבקה השתמקעה במחשבות. היא ידעה עד כה רק סבה אחת. אשר הביאה את הצוענים לנגבה משם; ואת הסוד הזה נלה לה פשרבר:

"פרען" לא נעטר עוד לבנות לצוענים מקדש חדש. אך נתן להם נחשת. שיכנו להם ממנה מקדש כהפצם. וגם הבטיח לעשות סעדה גדולה לכל האהלים ליום תנפת המקדש; סעדה שתמשך הרבה-הרבה ימים. עד נצח. הלא על בן יש הרבה צוענים משבט הכפפים (Linguari) לינגררי. שעוסקים במלאכת כפות-עץ – לסעדה הזאת. אבל בני תשוב באים וקונים את כלי הנחשת מן האהלים ואת הכפות מאת ה"כפפים" ומקדש הנחשת לא יבנה. והסעדה לא תעשה. על בן יש אשר יתקצף "פרען" על הצוענים. או מתים רבים, רבים מילדי הצוענים עשורה. עשורה ביום.

אבל לפרען יש ארבע נשים. ושמותן: אביב, קין, חרף, סתו – והן חיות רק כגנבה. על בן גם תגנבה אישה מרעוטה חלקי ימיהן וילדותיהן. ועל בן יקצרו ויארבו הימים והלילות חליפות... הנשים האלה תראינה לנו לפעמים בתמונת עורבים... גם העורבים גנבים הם... על בן אותכים גם הצוענים את הגנבה... ובאשר יגנב ראש האהל ילדה אחת מן הישוב. תפיסקה הנשים את "פרען" ושב אפו מעל האהל ההוא. ולא ימותו הילדים. עוד...

עתה נודעה לה עוד סבה אחת לדבר הנגבה: על ידה ירווחו הרבה כסף! היא לא הבילה מדוע לא ירווחו כסף על רקודיו של "פשרבר" ונתר הצוענים הקטנים. אבל בלבה היתה שמחה על הדבר: היא התחילה להרגיש איזה רגש פבור לעצמה. וכזלה היא להביא רוח לאהל!

אבל עוד יותר מזה לקח את לבבה הרעיון. שהיא תבא העירה – "שם"... בין הלבנים!

אולי תמצא את ההורים, אשר נשארו "שם"... אולי תראה את הנער הזן. שהבטיח לה הרבה הרבה...

דומה לה. שלא ראתה עוד עיר מעולם!... ובדמיונה היא בוראה לעצמה מחזות ותמונות מרהיבות לנה. שהם קוראים "עיר וישוב"... היא ידעה עד כה. שהעיר הוא מושב של ברואים. השנואים לאלהי האהל. שאלהי האהל לא ישלחו עליהם את ברכתם; שהם עבדים. אשר מרדו בכך האלים; שהם בונים כל ימיהם בגנים גבוהים לעלות לשמים; להלחם בשמש ובכוכבים... אך בכל פעם מביש עליהם הרקנע ומוריד דמעה אחת על בגניהם... הדמעה תהפך למרגלית בהירה ותנפץ ותהרס את כל בגניהם... המה מתחילים לבנות מקדש. ותרקנע מנחה-מנחה וממתין עד שירבו הבגנים. ואחרי בן מוריד עוד פעם דמעה... הדמעה תהפך עוד פעם למרגלית בהירה ותנפץ את כל

ויבנו לצוענים בית מקדש מדבש. ואת מקדש הכסף לקחו להם; והצוענים חגגו ביום ההוא חג חתונה – וניתלקמו כל בני האהלים להביא את החתן והכלה לבית המקדש. כמנהג. ויבאו מראש אל מקדש הנביה; ויגנב כל אחד ואחד מן המתקנים חתיכת נביה אחת. כי אמר: "הבית לא יתקן. אם גם תחסר בו חתיכה אחת! הלא רק אחת היא!" אבל בן חשב כל צועני בלבו. ויגנב איש איש. עד שלא נשאר מכל הבית מאומה. ויבאו החתן והכלה אל בית מקדש הדבש. אבל גם שם לקח איש-איש לקיחה אחת עד שלא נשאר מאומה. והחתן והכלה לא נשאו עד היום הזה; ומאז חוגגים הצוענים את חתונותיהם תחת השמים. ו"פרען" לא נעטר עוד לתת מקדש חדש לעמו.

הספור הזה מצא חן בעיני קריצבקה. והאמינה בו בתם-לבבה; דמיונה הנלהב לא הסתפק בדברים מצויים ורגילים. ויחפש רק נשגבות. אך שאלה אחת נולדה במחיה: "מי גדול ממי? אם "פרען" או השמש. או הלילה? ואולי יש עוד אל אחד הגדול מכלם. אל המישן את הלילה. מכרים את השמש מעל הרקיע. ומפניו ירא "פרען" ומסתתר פנים בתוך שכבה רקיעים?"...

אפלו פשרבר אינו יודע לענות על השאלה הזאת!... פשרבר יודע את הכל. הוא מספר לה אפילו מה שיעשה בקרקע הים. בין בוכבי השמים; הוא מבין גם שפת הסוסים והכלבים. הקיט הנחלים וצפצוף הסנאים; אבל על השאלה הזאת אין לו תשובה!...

ובלילות על משכבה היתה מוציאה את ראשה לקרקע מעד האהל. ומבטת אל בוכבי השמים ואל הירח – עין הלילה – הבועם על כל האהל. רק לא עליה – ויחפש תשובה על שאלתה; צריכה היא לדעת את הדבר הזה! אלו ידעה. מי הוא האל הגדול על כלם – היתה מתחננת אליו. שישבית מלכה את הנער הזן הזן ואת כל אשר שם!... או אולי יעץ אותה גם הוא לברח!...

אלו ידעה אותו. כי אז עזבה את כל האלים וקרעה רק לפניו והתפללה רק אליו...

אבל האלים יודעים את כוננה. על בן אינם רוצים לגלות לה את הסוד. כדי שלא תהפך לעבדם... בן הדבר ברור בעיניה...

ובין כה הגיעו ימים. שקריצבקה צריכה היתה לשכח את האל הנעלם שהיא מבקשת. מחשבות אחרות מלאו את לבבה; בימים האחרונים עשו לה מלבושים חדשים יפים במעם הצוענים; גם מטבעות של כסף קלעו לה במקלעות שערותיה; ובשבאי סמוך לעיר אחת. הגיד לה ראש האהל. שהיום תצא בתוך העיר לרקוד רקודים ולשיר בשירים. "למה?" – השתמקעה קריצבקה.

– יתנו כסף בעד הדבר הזה! – לחש לה פשרבר באזניה.

והמורדים הלכנים, ולא קרה עוד אף פעם אחת שהצוננים ישובו מן העיר ולא יהיו מכים פצועים או, לפחות, שבורים... היא שערה, שבשעה שהצוננים שותים שם מים, נשימו המורדים בצדה סמים בפום... ואולי יודעים הם איזה לחש ללחש על הפום... ומן הפמים נהלחש, תאבד בינת השותים...

(עוד ונא).

יהודה שמנבנה.

אשר הם בונים... ואז נתחילו המורדים להלחם על אדות המרגלית... וישפכו דם הרבה - ולעולם לא יגיעו אל השמים...

כל זה יודעת היא בברור! פשרקר קעצמו ספר לה! הוא לא ישקר!...

היא ידעה, כי איבת עולם שוררת תמיד בין האהל

הנה רבנו מישה בן מימון הנה

(הרמב"ם).

נא

הקדוש, ותעמוד לפני חוף עבו, ויעל רבי משה וכו', בית אביו בשלום על החוף ביום השלישי לברח סון, אז שאפו רוח הדרור, אחרי שנות תינו והפחד והעבדות אשר עברו עליהם בארץ גלותם המרה: וידעו כי מעתה יוכלו לעבד את אלהיהם בלבבם ולהתפאר בשם ישראל בגלוי, ותמלא נפש רבי משה שמחה וגיל וקבל עליו ועל זרעו לעשות את היום הזה ליום חג ומשתה לשמח בו ולתת מהנות לאביונים.

ועדת ישראל תדלה אשר בעבו קבלה את הנורדים הנכבדים האלה בשמחה ובקבוד גדול, ותחת נחו מעמל הדרך ויהיו שם את חג השבעות, אז אמר רבי מימון לעלות ירושלימה הוא וביתו ולבקר שם במקומות הקדושים, ובארץ ישראל היו אז מהומות ובלבולים, והדרכים היו בסכנה, אף הנה, באהבתם את הארץ הקדושה, לא שמו לב אל הסכנה הנשקפת להם כמסעם זה, ויצאו לדרךם, ארבה וקשה היתה הנסיעה הזאת, ותלאות ופחדים רבים מצאום בדרך, ואף בדרך נפש באו עד ירושלים ביום הששי לברח חשון וישבו בה שלשה ימים, ואחר הלכו בברונה לנשק עפר קברות אבותינו במערת הפקפקה, ולהודות לזי חסדו על כל חסדיו אשר גמלם, ויהיו גם שני הימים האלה, יום הששי ויום התשיעי לברח חשון, לימי בג לרבי משה וביתו.

ובימים ההם היתה ארץ ישראל בידי המצרים, אשר על הארץ ונקרותה בחרבם ובקשתם מידי ממלכת מרקה המלמית; ומספר היהודים היושבים בה היה מעט מאד, אף האלה משפחות מפוזרות ומפזרות בכל ערי הארץ, והאנשים פשוטים, מבני דלת העם וריקים מהורה וחכמה ותיבהם היו עני ומחסור, וירא רבי מימון ובני ביתו, כי אין להם בארץ מקור למחתם, גם איש און בה להתרועע אותו ולהנות יחד בתורה וחכמה, ויחליטו ללכת ארצה מצרים, היא ארץ המלכות והחפץ בימים ההם.

נ.

וימים רעים באו ליהודים האנוסים במרוקו, אשר קראו להם "המלמית והדושים", מושלי הארץ הנפאים ראו, כי רבים מהם עובדים את הארץ, ובנינו, כי שואפים הם לשוב לדת אלהיהם, ויחלו להביט עליהם בשבע עינים, ובאשר נודע להם, כי יומרים היהודים את חפן תורתם בסתר, תפשו רבים מן היהודים וישימום בבור ונהרצו עליהם משפט מות, גם הרב הנכבד רבי יהודה אבן שושן נתפש בידי שרי המלכות וימת על קדושת שם אלהי ישראל, אז הלשינו גם על רבי מימון ובני ביתו, כי יהודים נסתרים הם, וישימום בכלא ויהי בפישע בינם ובין המות, אך החכם והמפורסם הערבי אבו אלערכב אבן מושע, ידירו של רבי משה, חש לעזרתם וידבר עליהם טובות ויעד, כי יסקר ענו בהם המלשינים, ויצילם ממות.

מן היום שהוא והלאה לא ידע רבי משה וכל בית אביו מגוחת, ובקשנו להם דרך להמלט מארץ הדמים הזאת, ובקדש איר, בארבעה להדש, בשנת תשע מאות ועשרים והמש לאלה תחמשי, ירדו כלם בהשבת הלילה אל אחת האגניות ללכת לארץ ישראל.

ויהי בעשירי להדש ותקם סערה גדולה וזעף הים מאד והאגניה חשבה להשבר; וכל האנשים אשר באגניה יראו וראו גדולה מאד, כי ראו כי עוד מעט וינדרו במקלות. וידבר רבי משה נדר לאמר: "אם האל יצילנו וי ויחבאני בשלום אל ארצו, וצמתי אני וביתי וכל תלמידי עלי ביום הרביעי וביום העשירי להדש הזה, וגם את בני אצוה לעשות כן, ובאשר הגנו ביום הזה בנדרים ועזובים מכל עוור מבלעדי יי, ככה אשב תמיד ביום הזה בדר ונפדר מעל כל בני האדם לשפך שיחי בק לפני יי לברו".

והאגניה הלכה הלכה לדרך; ואחרי עבר ירח ימים, ימי נדודים ותלאה רבה בין משברי ים וזעף, באה האגניה אל אדמת

וירדו מצרימה.

אז מלאו לרבי משה שלש ושלשים שנה.

ובני ישראל היושבים במצרים רבים מאד בימים ההם, ועדות גדולות ונכבדות להם בערי הארץ: באלכסנדריה, בבולבוס, היא צען, ובבית מצרים תחדשה, היא אלקהיר; מלבד העדה החשובה אשר ישבה משנים קדמוניות במצרים העתיקה היא פסגת הקרובה, ומלכי מצרים מלכי חסד וישובו היהודים בצלם לכמה ויסתרו את הארץ וירבו ויעשירו מאד. ולכל היהודים אשר בערי מצרים היה ראש אחד, אשר יצא ואשר יבא לפניהם בחדר הפלכות, הוא ה"גנר", ומשרתו כמשרת "ראש הגולה" אשר בבבל. ויהי הגנר ממנה רבנים ותנאים לכל העדות ועו' ושלטון בידו לענש את החוטאים בקרב בני עמו, ענש כסף וענש הנפש, ולאסר בבתי האסורים כאחד משופטי הממשלה.

ואולם בטוב ליהודים בארץ הזאת, עזבו את המורה התורה, ויהי כל הפעם רק לעשות עשר. יודעי התורה היו מעטים בארץ וחקמים, אשר ידעו להרים את רוח העם, לא נמצאו בתוכם.

אז בא מצרימה רבי משה ובית אביו וישם מושבו בעיר פסגת העתיקה. וישמע תורתו וחקמתו הניע עד ראשי הקהלות הגדולות ויקדמו פניו בכבוד וישימוהו להם לראש.

באשר הונה לו מעמלו ומנדודיו הרבים, ישם את לבו להרביץ תורה ולהפיץ דעת בקרב היהודים ויאסף את כל חכמי העדה ויאצל מרוחו עליהם ויתקנו תקנות טובות לבני עמם למען אשר ילכו בדרך התורה והמצוה, ובעד עבודתו הרבה לטובת בני עמו לא לקח רבי משה כל שכר, ויחיה את נפשו בסחר אבנים טובות, אשר השתתף בו עם רבי דוד אחיו. ויהי רבי דוד נוסע לערים ולארצות רחוקות בעסקי מסחרם ורבי משה הקדיש את רוב עתותיו לתורה ולחקמה אשר אהב, אך לא ארכו ימי הטובה האלה לרבי משה; כי בטנם עברו ירחים אחדים לשיבתו בארץ, אשר אמר, כי ימצא בה מגונה ויהיה תפוחו צרות ותלאות רבות: כי מת עליו רבי מימון אביו האהוב; אחר כן באו עליו מחלות, הפסד ממון ורדיפות שונאיו הנם, ולסוף באה עליו הרעה הגדולה מכל רעה שעברה עליו מיום היותו, כי רבי דוד אחיו, שנפסע באגף להגל מסחרו, טבע כנס הדו, ובירדו היה ממון רב שלו ושל אחרים, והיות אחריו אלמנה וכת קטנה, כאשר הגיעה תשמועה הרעה הזאת לאוני רבי משה, חלה מרב צער במחלה קשה, ולא יכל לרדת מעל מפתו במשך שנה תמימה, כי אהוב אהב רבי משה את אחיו אהבה עזה ונאמנה.

אז באה העת לרבנו משה לחפש לו בעצמו מקור למחיתו ולמחית בית אהיו, וישם פניו אל חכמת הרפואה, אשר למד בגדודיו, ויחל לרפא חולים. אמנם לא רב היה מספר החולים הבאים לשאל בעצתו, כי טרם יצא שמו לתהלה כרופא גדול, אך מחסור לא ידע עוד, ויקדש את עתותיו תפניות לתורה וישם את לבו לפלות את עבודתו הגדולה אשר עבד בה הרבה בימי נדודיו, הוא חבורו הגדול פרוש המשינה ויכלהו במלאת לו שלש ושלשים שנה.

והחבור הנפלא הזה הכתוב ערכית התפשט בכל הארצות אשר בני עמנו דברו שם בשפת ערב, ויצא שם למחברו פנים אחד מגדולי ישראל.

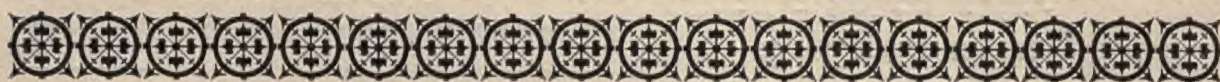
ובימים ההם ורעה חדשה באה על היהודים אשר בארץ מימן, כי ארד המושלים שם קם ויגזר גזרת שומד על היהודים היושבים בארצו ויבניהם לעזב את דתם. ויהי כי שמעו רבני מימן וגדוליה את שמע רבנו משה, ויערכו אליו מכתב ארוך ויודיעוהו את כל הרעה, אשר מצאה את בני עמם.

אז קם רבנו משה ויערף אל אחיו האמללים אגרת ארבה לדבר על לבם ולנחמם, כי יוסיפו אמין באהבתם את אלהיהם ותורתו. האגרת הזאת כתובה בחכמה רבה ובאהבה עזה לעמו, היא "אגרת המין" הנפלאה, ודבריה עשו רשם גדול על היהודים העשוקים והנרדפים על תורתם בערי המין, ויוסיפו אמין באמונתם וישאו את כל הצרות העזבות עליהם בגבורה ובמנוחה נפש.

ולא ארכו ימים וישמע חכמתו הגדולה של רבנו משה הניע עד חצרות הפלכים ויגדלוהו מושלי ארץ ונכבדוהו מאד. אז זכר את אחיו בני מימן הלחוצים והעשוקים הנם, ויקם להם למליץ וידבר עליהם טובות ויתחנן בעדם אל מושלי מימן, ולא נה ולא שקט עד אשר הושיעם מלחין אויביהם. ולמן העת התיא דבקו אחינו אלה לאהבה אותו ולכבד שמו מאד עד כי הוצירו את שמו בתפלת תקדיש, בכבוד אשר נעשה לפנים לראש הגולה, ויהיו אומרים: "יתגדל ויתקדש שמייה רבא... בחיבון וביומיו ובחיי דרבנא משה בר מימון" (יתגדל ויתקדש שמו הגדול... בחיבון וביומיו ובחיי דרבנא משה בר מימון). ורבני ישראל וגדוליו הפירו לדעת את גדל ערכו של רבי משה ואת צדקת משפטיו בדיני התורה, ויפנו אליו בשאלותיהם השונות, והוא לא מנע טובי מאיש ויעל לכל שואליו בקמן בגדול בענות ובחבה; ונס טרדותיו הרבות ומחלותיו הקשות לא עצרוהו מהשיב את שואליו דברים רבים ונעימים ומלאים חכמה עמקה; ויהיו דבריו דבריו האורים לכל רבני הדור ההוא.

(סוף פא.)

יגאל ספר מלי.

הילד על העין.*

***

פֶּלֶג, פֶּלֶג, פֶּלֶג-אור,

הוּי יְדַעְתִּי אִי בִיתְךָ!

מִן הַסֵּלֶע מִן הַחֹר

הֵן יְפִיצוּ פֶה מִימֶיךָ.

אֵךְ בּו חֹשֶׁךְ כְּמוֹ בְּתוֹהוֹם—

לֹא, לֹא טוֹב בְּעֵינֵי מַעֲוָךְ;

אֵךְ עַל בֶּן אֹר הַיּוֹם

כֹּה יְרוּצוּ חֵישׁ וְגִלְךָ.

אֵךְ אִמָּא אוֹמְרָה: "בֶּן-חֵן!

"שֵׁם עֲמִק עֲמִק בַּחוּר,

"שְׂמִמִּנו קוֹפֵץ עֵין

"מִי הַבְּדִלְתָּ יֵשׁ אוֹר, אוֹר;

"אֲבִי-אֵשׁ שֵׁם עַל הַר פֹּה,

"וּפְנִינִים תַּשְׁפֵּנָה זוֹ,

"וּבְמַעֲמִקִּי וְהִרְדִּיו

"גִּמְדִּים שׁוֹמְרִים סְבִיב..."

שְׂמוּאֵל בֶּן-צִיּוֹן.

(* על פי Wolrad Eigenbrodt.

*****

פֶּרֶח נִפְלָא*.

(א נ ד ה).

הַאֲכִיב בָּא, וּבִגֵּן תִּקְטֹן, אֲשֶׁר עַל יָד אֶחָד הַבְּתִימִים.
יָשְׁבוּ צִפְרִים אֲחֻדוֹת עַל עֲנָפֵי עֵץ רֶשֶׁן וְתַצְפִּצְפִּנָּה בְּקוֹל
נְעִים מָאָד; וְהַפְּרָחִים הַרְבִּים אֲשֶׁר בִּגֵּן הִפְּצוּ רִיחַ נְחָמָד
מִסְבִּיב. וְיֶלֶד אֶחָד קָטָן, בַּעַל תַּלְמִלִּים; שְׁחֹזְרוֹת בַּעֲוֹרָב,
עָמַל בְּכָל בָּחוּ לְתַמְּן אֶת הַסִּפָּה הַקְּטָנָה, אֲשֶׁר הָרַם הַחֶרֶף
בְּנֻעָמוֹ בְּיוֹם סוּפָה וּסְעָרָה. אֵךְ הַעֲבוּדָה קִשְׁתָּה עָלָיו מָאָד
וַיַּעֲזֹב אֶת הַסִּפָּה וַיִּרְצֵן אֶל הָעֵץ הַרְעָנָן הַקְּרוֹב, וַיַּחַל לְטַפֵּס
עָלָיו; וְתַמְהַרְגָּה הַצִּפְרִים וְתַרְיִמָּנָה בְּגִף וְתַתְּעוּפִפְנָה אֶל
בֶּל עֶבֶר.

מִן הַחֹזֵר הַקְּרוֹבָה הַבִּישָׁה אֶל הַיֶּלֶד אִשָּׁה וְקָנָה
וּמַכְעֲרַת מָאָד. וְהַיֶּלֶד הַקָּטָן בַּעַל הַתַּלְמִלִּים הַשְּׁחֹזְרוֹת לֹא
יָדַע אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא עָשָׂה לָהּ כָּל דָּעָה, כִּי הָיָה הָיָה הַיֶּלֶד

(* על פי ה. לנה.

יֶלֶד טוֹב מָאָד וְלֹא עָשָׂה מַעֲוֹדוֹ רָעָה לְאִישׁ. וְתַעֲנֶה הַזְּקֵנָה
אֶת פְּנִיָּה הַמַּכְעֲרִים וְתַרְעֵם בְּקוֹלָהּ הַצְּרוּד וְתַקְרָא: הוּי.
עֲבָרִי קָטָן וְנִבְוָה! רַד מִהֵר מֵעַל הָעֵץ!

הַיֶּלֶד יָרַד מֵעַל הָעֵץ וַיֵּשֶׁב לוֹ עַל הַסִּפָּסָל אֲשֶׁר
בַּסִּפָּה נִבְּקָה מִרְהָ. וְדַמְעוֹת יָרְדוּ מֵעֵינָיו וְתַשְׁטַפְּנָה עַל
לִחְיָיו.

וּבְמִכּוּאָה הַסִּפָּה עָמְדָה שׁוֹשְׁנָה רַבָּה וְנִפְלְאָה מָאָד;
וְנִרְם הַיֶּלֶד הַבּוֹכָה אֶת עֵינָיו אֶל הַשׁוֹשְׁנָה הַרְבֵּה אֲשֶׁר
אָהָב מָאָד. וַיֵּרָא וְהִנֵּה גִבִּיעַ חָדָשׁ מִתְרוֹמֵם מֵעַל לְכָל גִּבְעֵי
הַשׁוֹשְׁנָה, אֲשֶׁר רָאָה מִתַּמַּל שְׁלֹשׁוֹם וְעֵין עָלֶי הַגִּבִּיעַ הַחָדָשׁ
בְּעֵין תְּכֵלֶת הַשָּׁמַיִם בְּיוֹם כְּהִיר. וַיִּמְהַר הַיֶּלֶד וַיִּקְרַב אֶל
הַשׁוֹשְׁנָה לְהַתְּבֹנֵן אֶל הַגִּבִּיעַ הַחָדָשׁ וְתַכַּד אֶחָת מִדַּמְעוֹתָיו
וְתַפַּל עַל הַגִּבִּיעַ. פְּתָאֵם נִפְתַּח הַגִּבִּיעַ וּמִתּוֹכוֹ יָצְאָה אִשָּׁה
יָפָה אֶחָת בַּעֲלַת תַּלְמִלִּים שְׁחֹזְרִים. וְקוֹמַת הָאִשָּׁה בְּאֶצְבָּע
קִטְמָה וְעַל רֹאשָׁהּ תְּהִירָה דְּמַעַת הַיֶּלֶד, וְהָאִשָּׁה נִדְּלָה
מִרְגַּע לְרְגַע וְתַנְדֵּל מָאָד וְתַנְבִּיָּה מְקוֹמָת אִישׁ, וְהַדְמָעָה
אֲשֶׁר הָיְתָה עַל רֹאשָׁהּ נִהְפָּכָה וְתָהִי לְכַתֵּר גָּדוֹל וְנִהְדָּר
עֲשׂוֹי אֲבָנִים טוֹבוֹת.

וְתַפֵּן הָאִשָּׁה אֶל הַיֶּלֶד וְתַאמֵּר בְּקוֹל נְעִים וְרַךְ מָאָד:
דְּמַעְתָּךְ, בְּנִי, דְּפָקָה עַל דִּלְתוֹמִי וְתַסְפֵּר לִי אֶת יְגוֹן לִבְךָ
וְאִבּוֹא אֵלֶיךָ לְסַפֵּר לְךָ סְפּוּרִים וּלְגַרֵּשׁ אֶת הָעֶצֶב מִלִּבְּךָ
הַטּוֹב. וְאַתָּה אַל נָא תִּבְכֶּה, בְּנִי, וְאַל תִּירָאֲנִי, כִּי אִם עֲמָה
עִם יִשְׂרָאֵל, הִנֵּנִי וְרַחֵל שְׂמִי, וְאַנִּי אוֹהֶבֶת אוֹתְךָ מָאָד.

וַיִּשְׁאַלְנָה הַיֶּלֶד וַיֹּאמֶר: וְאִיכָּה נָה נִהְפָּכָה דְּמַעְתִּי
לְכַתֵּר? וְתַסְפֵּר לִי הָאִשָּׁה לֵאמֹר: כָּל דְּמַעָּה אֲשֶׁר תִּרְדַּ
מֵעֵין יֶלֶד, עֲבָרִי בְּשִׁמְעוֹ חֶרֶפַת עַמּוֹ, וְהַפְּדִי וְתַהֲנֶה לְאִבִּי
טוֹבָה, וְדַמְעָתְךָ נִפְלָא עַל רֹאשִׁי וְתָהִי לְכַתֵּר. וְהָיָה בְּטוֹב
עִם יִשְׂרָאֵל אֶל אֶרְצוֹ, אֲשֶׁר גִּרַּשׁ מִמֶּנָּה וַעֲשִׂיתִי לִי מִרְבֵּד
מִפְּנִינִים וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וְאֶת הַכַּתֵּר הַזֶּה אֲשִׁים עַל רֹאשִׁי.
אֲכַל עוֹד לֹא קָרוֹב הַיּוֹם הַזֶּה, כִּי לֹא רַבִּים עוֹד הַיֶּלְדִּים
הַטּוֹבִים כְּמוֹךָ הַבּוֹכִים בְּשִׁמְעֵם חֶרֶפַת עַמָּם. וְאַתָּה הִלָּא
שְׂמַעְתָּ מִפִּי אִמָּךְ הַטּוֹבָה, כִּי בְּאֲשֶׁר תִּרְבֶּה יְרוּשָׁלַיִם לְקַח
הָאֱלֹהִים מִשְׁרִידֵי תְּרֻבוֹת הַחִיכָל הַקְּדוֹשׁ וַיַּעַשׂ לוֹ כֹּד
גָּדוֹלָה, וְאַל תִּכְדּוּ הוֹאֵת מִאֲסָפְנָה כָּל הַדְּמַעוֹת אֲשֶׁר תִּרְבֶּה
עֵינֵי הַגּוֹלִים בְּנִקְרָם אֶת צִיּוֹן; וּבְאֲשֶׁר תִּמְלֹא הַכֹּד עַל כָּל
גְּדוֹתֶיהָ, יִשְׁפֹּף הָאֱלֹהִים אֶת הַדְּמַעוֹת עַל רֹאשִׁי שׁוֹנְאִי
יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה לְנֶחֱל גִּפְרִית בּוֹעֲרָה, וְהִיְהוּדִים יָשׁוּבוּ אֶן
בְּשִׁמְחָה אֶל אֶרְצָם וְאֶל מוֹלְדָתָם.

— הָאֵחָ: מָה טוֹב וְמָה נְעִים יִהְיֶה אֲנִי! — קָרָא הַיֶּלֶד
בְּעֲלִיצוֹת נֶפֶשׁ.

— בֶּן, אֲנִי יִהְיֶה נְעִים מָאָד... אֲכַל תִּהְדַּנָּא לִי, בְּנִי
הַחֹפֵץ אֲתָה, כִּי אֲסַפֵּר לְךָ לַעֲתָ עֲתָה סְפּוּרִים יָפִים? וְאַנִּי
יִדְעַת סְפּוּרֵי יָפִים רַבִּים מָאָד מָאָד.

— בֶּן, — קָרָא הַיֶּלֶד בְּשִׁמְחָה — סְפִירִי, סְפִירִי! אֲנִי
אוֹהֵב מָאָד לְשִׁמְעַת סְפּוּרִים.

לחברינו הקוראים ה"עולם קטן"

הנה פה בעיר ויטבסק נוסדה אנורה של נערים בשם "ילדי ציון", ואנחנו עם כל חברינו, תלמידי החרד המתקן, מתאספים בכל שבת ושבת אל בית אחד וחברים וקוראים בספרי "תושיה" וגם את ה"עולם קטן" המכתבים והכפורים, ואנחנו מדברים רק עברית גם בחוץ, וגם בביתנו עם הורינו, ומציינים אנחנו גם את המראות של הקפה הלאומית, עתה אנחנו מודיעים לכם, חברינו, כי בהמליץ מצאנו הצעה אחת, כי כל הנערים תלמידיה חרדים הכותבים במחברות, לא ישליכו אותן החוצה אחרי נמרם אותן ולא יקרעו אותן, כי אם יאספו אותן אחת לאחת, וכאשר יגדל מספרן ימכרו ואת כסף מחירן ישלחו אל "הקיפה הלאומית", כל חברינו אשר באנחנו החליטו לעשות כן, עתה אנחנו מודיעים לכם, חברינו היקרים, את החלטתנו זאת, וגם אתם עשו כמונו.

משה קצנלנבונן, בן אחת עשרה שנה.
אברהם מרון, בן אחת עשרה שנה.

לחברינו קוראי ה"עולם קטן"!

באנו לבשר לקוראי ה"עולם קטן" הקטנים, כי אנחנו נערי בית הספר העברי אשר בעירנו נאספנו לאנורה אחת בשם "אגדת נערי ציון" ועשינו לנו לחק להרחיב ידיעות השפה העברית ודבורה בין חברינו, גם לאסוף נדבות להקפה הלאומית ונתאסף יחד ביום השבת אחרי ארוחת הצהרים, ואחד מאחינו קורא לפני החברים מספרי ה"עולם קטן" וגם דברי הימים למר "בן יהודה". כותב הטורים האלה הוא מוכיר האנורה והקורא לפניו, מהעתון "עולם קטן" וכבר קרא לפני החברים הכפורים: שמואל קמחי, מעשה בכדור אדום, הבלב, היתום ועוד, הכפורים הפיקו רצון השומעים. והקורא דברי ימי ישראל לפני האנורה הוא הושב ראש מתחם מ. רבינוביץ. האנורה נוסדה זה כששה שבועות. חברי האנורה הם כעת חמשה ועשרים נערים, כן ירבי. למען נהיה לאות לכל נער בני ישראל שיעשו כמונו כתבנו את הדברים האלה לקוראי עתוננו. אריה ליב קיכוביץ, המזכיר.
מנחם רבינוביץ הראש.

לקוראי ה"עולם קטן"!

במוצש"ק שושן פורים העבר ערכו הציונים בעירנו נשף ילדים "עברי", אשר עננו מאד את כל הנאספים, כנדולים כקטנים. הנשף הזה נעשה באולם הקלוב הגדול, אשר בעירנו. המון רב מאד נאסף על הנשף הזה, יותר משמנה מאות איש, ואנשים רבים מלאו גם את הפרוורד וגם את הרחוב, יען כי האולם צר היה מדי. ולא יכלו להשיג להם כרטיסי הכניסה. הנשף החל ברב פאר והרר בשעה השמינית בערב, בולקחו חלק בראש תלמידי החרד העברי של המורה מר מאיר מנגוט, אשר זה כשנה בא לעירנו מאחזק. כאשר הורם המבך שר החזן המפואר מר מסטוב עם להקת משורריו וכללית המנגנים בכלי שיר את השיר הלאומי "התקוה" וכל הקהל עמד על רגליו עד אשר הורם המבך. אחרי כן הופיעו על הבמה

תלמידי החרד של מר מנגוט לבושים כלם כבגדים לאומים, אשר הכינו להם מתחלה לתכלית זו, וכלי מחרשה בידיהם ודגלים, וישירו שירים לאומים ערבים ונעימים, אשר ערכו מאד לאוני השומעים. אח"כ הצינו לפני הנאספים חזיון אחד, אשר ערך המורה מר מ. מנגוט: "עבודת האבר בארץ ישראל". החזיון משך את לב כל הרואים במחזה, כי הילדים הציגו מאד וימלאו את תפקידם באופן מאד נעלה. ועל פי בקשת הקוראים הציגו את החזיון הזה עוד פעם. אחרי חם החזיון קראו הרבה ילדים וילדות כשזב טעם וכרנש שירים עבריים של משוררים ידועים בעל פה. ביחוד היטיבה לקרא הילדה מרים מנגוט, ילדה כבת חמש או שש שנים; היא קראה כשזב טעם ודעת שירים אחדים זה אחר זה (הילדה הזאת מדברת רק עברית) וגם הילד הלצר קרא ברנש. אח"כ היתה תהלוכה נהדרה מאד מבנים ובנות וישירו שירים נעימים מאד המושרים בארץ ישראל: "עוד ארצנו לא אברה", "חשו, אחים, חשו!" "אלהים אל דמי לך", "שיר ערש" ועוד.

בכלל הדבור העברי הצח, היוצא מפי הילדים הקטנים, עשה רשם נעים מאד על לבות השומעים וכל הקהל הרב לא חדל זמן רב לקרא: הירדו! יחי מנגוט!! לסוף הגיד הירד ברוך דברים אחדים על אדות הנשף, כי במקום תמונות ערפל, אשר צריך היה להראות לפני הנאספים, לפי הפרוגרמה, ואשר מאזין סבה לא יכלו להראות, הראו תמונות נכונות, כי הילדים האלה מחיים הם את שפתנו ומהם תקוה, כי הם יחיו גם את עמנו ואת ארצנו. דבריו מצאו חן מאד בעיני כל השומעים. ובשעה השתים עשרה נפרדו הנאספים לביתם שמחים וטובי לב. |
ויטבסק, משה כהן.

לקוראי ה"עולם קטן"!

דגלים אנחנו, חברי הקמנים לשחק בשחוק האנוזים בחג ומה טוב ויפה היה לי החלפנו את השחוק הזה בשחוק תוי הקפה הלאומית. נקנה נא כל אחד סכום תיים לפני החג, ונשחק בקובות תיים, ומי אשר יוכה בסכום הנון של תיים, ישחק בשניים; ראשונה, כי יעניק מכספו את הקפה הלאומית; והשנית, כי יוכל לפאר בה את ספריו ומחברותיו.

ברנשי כבוד
יצחק אייזיק ווקסלר
תלמיד המחלקה הראשונה בהגמנויה.

איומאל,

המיל: הוצאת "תושיה" בורשה.

העורכים: א. ל. בן-אביגדור וש. ל. גרדון.

כתבת ה"עולם קטן":

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО "ТУШИЯ", ВАРШАВА.

Verlag "TUSCHIAH", Warschau.

ביבלייתקה לבני הנעורים.

I. לילדים:

אגדות, שיחות, פנטסיות, בדיחות, משלים, שירים וספורים (בנקוד).

171 נומרים (מנוקדים).

מחיר כל נומר 4 ק'. פארטא לכל חוברת או לשלש ביהד 2 ק'; כל 5 נומרים בכרך קטן אחד מכורך בכד אדום מחירו 25 ק'. פארטא 4 ק'; כל 10 נומרים בכרך אחד מכורך בכד 75 ק'. פארטא 6 ק'; כל 15 נומרים בכרך אחד מכורך הדר בכד 75 ק'. פארטא 10 ק'. מחיר כל אגדות ישראל מאת י. ב. לבנר (מאשר מטעה'מ, פורמט קטן) ח"א מכורך הדר 1,15 ר', פארטא 14 קאפ'; ח"ב בשני כרכים מכורך הדר כ"א 1,05 ר'. פארטא לכ"א 14 ק'. מחיר ילקוט ספורים (י"ד ספורים) מאת י. ב. לבנר (מאשר מטעה'מ) 56 ק'. מכורך הדר 70 ק'. פארטא 10 ק'.

II. לנערים:

אגדות, ספורים, מחזות, ציורים, הסמורים, ביוגרפיות, ספרי מסע ועוד.

91 נומרים.

מחיר כל נומר 6 ק'. פארטא לאחד או לשנים 2 קאפ'; כל 5 נומרים מכד בכריכה יפה 40 ק'. פארטא 6 ק'; כל 10 נומרים מכד הדר 80 קאפ'. פארטא 10 קאפ'.

מחיר מגבורי האמה בשני כרכים מכורך הדר:

כרך ראשון 1,45 פארטא 20 קאפ'.

כרך שני 80 קאפ', פארטא 10 קאפ'.

Издательство „Tyshia“, Warszawa.

Verlag „Tuschijah“, Warschau.

בע"פ: גובולופקי 7, בעון 9.

שפה לנאמנים

(מטהרא וכריסמומיה)

(ללמוד שפת עבר)

מאת א. ש. פריעדבערג (ז"ל)
עם תרגום המלות ללשון רוסית
ומאמרים ברוסית לתרגום עברית.
מהדורה שנייה.

מחירו 70 קאפ. עם משלוח.

המכבר הראשי כהוצאת „תושיה“:
Издан. „Tyshia“, Warszawa.
Verl. „Tuschijah“ Warschau
(3—3)

הוצאת „ישרון“ (וילנה).

חדשה!!!

כל כתבי

ראובן אשר ברודעם

לע"ע יצאו לאור:

(א) שתי הקצוות, ב"ה.

מחירו 1,50 רובל.

(ב) שירים עתיקים.

מחירו 50 קאפ'.

24 לפנות אל: (1—8)

Изд. „Иешуринг“, Вильна.

בבית מסחר הספרים של האחים

לעוויי-עפשיין ושותפיהם

ווארשא, גענשא נומר 5

נמצא להמכר יותר משלשת אלפים מיני ספרים מכל המקצעות והם: חומשים, מחזורים, סדורים, שו"ת, דרוש, פוסקים; שס"ם ואלפסין; ספרי למוח, מליצה, מחקר, שיר והספרות היפה; ספרים בואיגון.

בית מסחר הנ"ל ממלא רצון הקונה עצהו"ט.

אדרעסע:

Kom. Ges. Gebr. Lewin-Epstein & Co.

Warschau, Gesiastr. Nr. 5.

Ком. тов. Братъевъ Левинъ-Эпштейнъ и Ко.

17 Варшава, Гусья 5. (7—12)

קאטאלוג: מפורט יצא לאור, מחירו 20 קאפ. 5

חדשות חשובות!

יצאה לאור כריסמאטיע

מכתידיהם
חדשה בורגון ללמד את ילדי בני ישראל את השפות רוביש ואשכנזית בשיטה קלה מאד, בהוספת כתבימופת קליגרפים (קאליגראפישע פראפסען). מהמכבר של

„הוידקארעספאנדענט“ ה' יוסף גאראדינסקי.

מחירה עם פארטא 40 קאפ.; למ"ס ראבאט.
כמו כן הופיעה מהדורה רביעית חדשה מהספר „הוידקארעספאנדיענט“ עם תקונים והוספות בהשקט רוביש-שארנאן עם הוספת חדשה מכתבים בשפת אשכנזי וכתבי מופת קליגרפים. מחירו 30 קאפ' עם פארטא; למ"ס ראבאט.

בבית-מסחר הספרים שלי ימצאו להמכר הספרים של ד"ר רובין מהוצאתי: (1) החיים והמות; (2) סגולות בעלי חיים; (3) מלחמת הנגלה והנפטר; (4) סגולות הצמחים; (5) מערכת טעמי המצות, וכן כל ספרי ה שכל ה מכל ההוצאות; ספרי חנוך, מליצה ושייר וספרי (20) רומעל מהוצאות אחרים ומשלי. (10—6)

כתובתי:

Книжный магазинъ С. РОЗУМОВСКАГО, Бердичевъ.

או להמחלקה (פיליע) שלי:

ВАРШАВУ, Належки 34, АРОНУ ЦЕЙЛИНГОЛДУ.

בבית מסחר הספרים של הוצאת „תושיה“

נמצאים להמכר הספרים

מאת ישראל יוסף סירקים:

(א) רוח חדשה (ספור), נדפס ברפוס משובח ועל נייר טוב, כחזיק 11 בויגון. מחירו רק 50 קאפ' (תחת המחיר הקודם 75 קאפ'). עם המשלוח 66 קאפ'.

(ב) בן אסתר או אל ארץ החדשה (ספור מחיי היהודים). מחירו 20 קאפ'. עם פארטא 26 קאפ'.

(ג) שלל צבעי החיים (תמונות מחיי היהודים בזמן ההנה). מחירו 15 קאפ'. ועם פארטא 20 קאפ'.

(ד) כתבי בן-כפר (ספור), מחירו 10 קאפ'. עם פארטא 15 קאפ'.

להקונה את הספרים הנ"ל ביהד — מחירם רק 1 רובל עם פארטא.

22 האדריסה: (4—5)

Издательство „Tyshia“, Warszawa.

Verlag „Tuschijah“ Warschau.

והוויי-עפשיין ושותפיהם
O. A. ГРИБИЧ.
הקדמות מרחבי
התלמוד
ЖИВАЯ МОРАЛЬ
или
Современная Талмудическая этика.
Цена 1 руб. съ пересылкой.
2) דת כשרה וישראל
Законъ Еврейской веры съ практическими и религиозными и общественными вопросами.
Цена 1 руб. съ пересылкой.
Издан. 1906, съ пересылкой.
Продолжение въ талмудическомъ магазинѣ при Модификаціи „Tyshia“, Warszawa.
Новый выпускъ.

I לילדים :

1) קובץ שיחות קטן (שיחה) מאת הרב נוסטפסון, תר"נ. פינס. 2) ידודי המלך עמינדב (שיחה) — הג"ל, תר"נ. 3) הרועה וכתב המלך (אגדה) — הג"ל, תר"י. 4) לב נר, א' המלך אשר שרת נגדו, ב] פרחי ששון (אגדות) — הג"ל, תר"ה. 5) ארבעים שוורים (אגדה ערבית) — תר"י. 6) פילמן, 6) שלשה אחים (שיחה) — נוסטפסון, תר"נ. פינס. 7) רחוב הזהב (אגדה עברית) — יול, תר"י. 8) — 10) א' עשר ואשר, ב] גדול העליליה (אגדות ערביות) — תר"ה. 11) 12) א] גמול ישרים או רחוב מיוז, ב] הרמב"ם והעולם האלם (אגדות עבריות) — ל, יול, תר"ה. 13) החצוצרה (ספור) — רוטשנין, תר"נ. פינס. 14) הכליה החסידה (אגדה) — הייץ, תר"י. 15) לב נר, א' פרעה מלך מצרים (ספור הסטורי) — ר' ספור, ב] כלב"ם (אגדה מדרשית) — תר"ה. 16) א' איש בלי לב (אגדה אנגלית) — תר"ה. 17) ליבו שישקי. 18) הדג והדגה (אגדה בחורית) — א. ס. פישקי, תר"ה. 19) ליג בעומר (ספור) — תר"ה. 20) דינר. 21) הכלה האמתית (אגדה) — האחים גרים, תר"ש. ברמן. 22) יוחנן הנאמן (אגדה) — הג"ל, תר"ה. 23) א' תרח אוהב הכסף (ספור הולנדי), ב] עשיר אמלל (אגדה) — תר"י. 24) פילמן. 25) המלך שלמה ומשחקי השחמט (אגדה מנחת) — תר"א. 26) לב אבן (אגדה עברית) — פילמן, תר"פ. 27) א' ואחות (ספור) — תר"ה. 28) גלית הנדיב (ספור) — תר"א. 29) לבנת שלג (אגדה) — האחים גרים, תר"ש. ברמן. 30) השד ושלוש שערות הזהב (אגדה) — הג"ל, תר"ה. 31) א' 32) בית היער, ב] הנחש הלבן (אגדות) — הג"ל, תר"ה. 33) א' בברקת, ב] אשר ועני (ספורים) — י. ב. 34—31) כל אנדרות ישראל (חלק א', 24 חוברות) — הג"ל. 35) ילד מצל (שיחה) — א. ברוסי לובסקי, 56—58) משלי ילדים (3 חוברות) — שלטון. 59, 60 מעשה בנכבוכדנצר (הספך לרב) — ספור) — י. צ. לוי. 61—77) למען אחי הקטנים (שירים מקוריים ומתרגמים, 15 חוברות) — א. ליבושיצקי. 78—76) מיגון לשמחה (ספור) — ש. שמיט, תר"י. 79) לב נר. 80) ימים מקדם (ספור) — א. הורליק. 81) ילדים עובדים (ספורים) — א' יעקב, 2) ישיבה, 3) רחבות — י. גרוזובסקי. 82—81) שיחות ילדים (10 חוברות) — י. שטיינברג. 83—91) למך ולמך (ספורי-אגדה) — א. לוי. 92—94) נח בתבה (ספורי-אגדה) — הג"ל, 95—96) העצמות היבשות (ספורי-אגדה) — הג"ל. 97—98) ישרא

II לנערים:

[illegible]

בנו; (3) יהודה המכבי; (4) שמעון בן
שטה ויצלומות אחותו; (5) הלל הבבלי
(הקו); (6) בר כוכב;
[9 בא—כה] בן המלך והעני (ספור
ע"פ סרק טוען). 5 חבורות.
10) כו—כת) האח העזר (ספור ע"פ
גן). 4 חבורות. י. ב. לבנר.
11) ל) הצער הראשון (ספור).
ה' י. ג. פ. ל. נ.
12) לא—לה) מחיי המבע (ספורים
מתיי החיות, פ. בינדרל). 5 חבורות.
ה' י. ג. פ. ל. נ.
13) לו—(ג) מגבורי האומה (כנ"ל) 15
חבורות; (6) רבן גמליאל חזק;
7) אלעזר בן חנניה הכהן ויוחנן בן לוה
מגוש חלב; (8) רבי יוחנן בן זכאי
(9) רבן גמליאל דיבנה; (10) רבי יהושע
בן חנניה; (11) רבי טרפון; (12) רבי
יבסמאל ארדישני; (13) רבי עקיבה בן
יוסף; (14) שמעון בן-סוכבא; (15) רבי
מאיר; (16) רבן שמעון בן גמליאל;
17) רבי שמעון בן יוחי; (18) רבי יוסי
בן הלפתא; (19) רבי יהודה הנשיא,
חבורת א'; (20) רבי יהודה הנשיא,
חבורת ב. ש. ברמן.
14) נא—נב) הנודר דק"ן (ספור). ה.
אמיצים. 2 חוב'. ה' א. י. ב. ש. י. צ. י.
15) נג—נז) ברנא הנודר (ספור).
ה' א. י. ב. ש. י. צ. י.
16) נח—נח) שני המלכים (ספור).
ה' י. ב. ש. י. צ. י.
17) נו—נחל דמעה (אגדה קטיל).
ה' א. י. ב. ש. י. צ. י.
18) נו—נח) יונה המלכה (אגדה).
ה' י. ב. ש. י. צ. י.
19) נט—נט) חכמת העמים (ספורים
לבול). ה' א. י. ב. ש. י. צ. י.
20) סא—ע) מגבורי האומה (כנ"ל)
10 חבורות; (1) רבי יוחנן בן סמא;
2) רב (אבא אריבא); (3) הנ"ל; (4) גמליאל
(ירושאני); (5) רבי יוחנן בן נפחא; (6)
הנ"ל; (7) רבי שמעון בן לקיש (רש"י);
8) רב הונא ורב יהודה; (9) רבי אבוחי;
10) רבא ורב יוסף. ש. ל. מ. ב. ר. מ. נ.
21) עא—ענ) 1) אהבת אם (ספור).
2) יחזקאל (ספור). י. ש. י. צ. י. ב. ג.
22) עד) 1) שכולה, 2) כבת החובבים,
3) האח והאחות, (4) החסד
והחסד (מעטיות). ה. נ. ל.
23) עה) 1) שרה בת אשר, 2) צפרה
(אגדה). י. ש. י. צ. י. ב. ג.
24) עו) 1) חז"ת השועה, 2) מלת
פלאים (אגדה). ה. נ. ל.
25) עז) 1) תמרים של מושע עזר,
2) גזר הדין (אגדה). ה. נ. ל.
26) עז, עט) 1) צחוק שפתים (ספור).
2) האשף (ספור). י. ב. ש. י. צ. י.
27) פ) במקום דרשה (מחזה לילדים).
ה. נ. ל. ט. ב. י. ב. ג.
28) פא) נשף פורים (מחזה לילדים
במערכה אחת). מ. מ. מ. נ. ב. י. ב. ג.
29) פב) החמסן הקטן (חזיון בעלילה
אחת וחמשה מחזות). ה. נ. ל. ט. ב. י. ב. ג.
30) פג—פז) מוכר נפר, רח"ל. חזיון
בשמונה עשר מחזות. ה' א. י. ב. ש. י. צ. י.
31) פה) העלינים (חזיון בעלילה אחת
וחמשה מחזות). ה' א. י. ב. ש. י. צ. י.
32) פו—פז) מחיי המבע (ספורים מחיי
החיות, פ. ב. ב. נ. ד. ל.).
ה' י. ב. ש. י. צ. י.
33) צא) מחיי הילדים בארץ ישראל
(ספורים).
מחיר כל נוסף 6 ק"פ. מא"ל נחמד או לנסים 2 ק"פ.
ר"ב נוספים 6 ק"פ. בכתובים 40 ק"פ. א"ל 6 ק"פ. כל 40.
מחיר כל נוסף 6 ק"פ. מא"ל נחמד או לנסים 2 ק"פ.
ר"ב נוספים 6 ק"פ. בכתובים 40 ק"פ. א"ל 6 ק"פ. כל 40.